

YTTRANDE
Dnr 24/0048
Stockholm den 2024-08-29

Socialdepartementet
Dnr S2024/00726

Remiss En trygg uppväxt utan nikotin, alkohol och lustgas (SOU 2024:23)

Svenska institutet för europapolitiska studier (Sieps) har anmodats att yttra sig över rubricerat ärende. Sieps konstaterar till att börja med att det finns mycket goda anledningar att se över Sveriges politik i förhållande till de områden som berörs av utredningen, inom vilka nya produkter och konsumtionsvanor kommit att påverka särskilt ungas hälsa. Sieps välkomnar därför betänkandets övergripande ansats, men överlåter till andra expertmyndigheter att uttala sig kring huruvida de föreslagna åtgärderna är tillräckligt långtgående.

Det är positivt att utredningsdirektivet betonat vikten av att analysera hur den föreslagna regleringen förhåller sig till relevanta EU-regler samt WHO:s ramkonvention om tobakskontroll. Sieps noterar att utredningens betänkande genomgripande framhåller relevanta EU-rättsliga aspekter. På områden där harmoniserade regler saknas har utredningen i vissa fall inhämtat information om utvecklingen och den nationella politiken i andra medlemsstater, vilket är positivt.

Sieps vill fästa uppmärksamhet på att det i vissa fall finns pågående processer på EU-nivå som kan komma att bli högaktuella för de områden som berörs av utredningen. Detta gäller både lagförslag men också bredare processer och ”mjuka åtgärder”. Sieps önskar betona att detta medför dels att föreslagna författningsförslag kan komma att behöva förhålla sig till ytterligare reglering på EU-nivå, dels att goda möjligheter finns att påverka dessa förestående initiativ och bredare målsättningar på EU-nivå.

Sieps önskar i detta sammanhang framför allt betona målen och förslagen i EU:s cancerplan från 2021 om en tobaksfri generation där mindre än 5% använder tobak 2040. Bland annat nämns i detta dokument att kommissionen ämnar se över tobaksdirektivet, direktivet om beskattning av tobak samt den rättsliga ramen för enskilda personers förvärv av tobak över gränser.

Att dessa eventuella lagförslag från kommissionen kan komma att beröra reglering eller till och med förbud mot det tobaksfria snuset framkom i europeisk press tidigare i år¹. Som utredningen påpekar avvaktar vissa EU-medlemsstater lagstiftning på EU-nivå när det gäller det tobaksfria snuset (s. 155-156). Sieps önskar därför framhålla att utredningens förslag på tobaksområdet samt till lagändringar som berör det tobaksfria snuset i synnerhet bör ingå i en samlad strategi för Sveriges mål med regleringen på EU-nivå framöver.

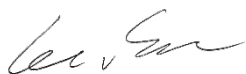
Ett annat exempel på en pågående process är att utredningen nämner att Frankrike lämnat ett förslag till den europeiska kemikaliemyndigheten Echa om att lustgas ska få en harmoniserad klassificering under Förordningen om klassificering, märkning och förpackning (CLP-förordningen) för att säkerställa en lämplig riskhantering i hela EU.

Sieps välkomnar också utredningens förslag om förbud mot kommersiellt främjande av detaljhandel med och privatinförsel av alkoholdrycker. Ett sådant förslag med avseende på privatinförsel lades fram av Alkoholagsutredningen (SOU 2009:22 s. 77-78) och vidareutvecklades av Alkoholleveransutredningen (SOU 2014:58 s. 79-86). Det är förvånande att utredningen inte hänvisar till dessa tidigare och mer utförligt motiverade förslag. I SOU 2014:58 föreslogs också en mindre långtgående straffsanktion i händelse av olagligt främjande (böter eller fängelse i högst sex månader).

Det är slutligen positivt att en relativt utförligt diskussion förs om förslagets förenlighet med EU-rätten i avsnitt 8, Fri rörlighet och anmälningsplikt, samt att skyldigheten att föranmäla författningsförslagen framhålls. Förslaget om ett främjandeförbud kan dock motiveras ytterligare i ett EU-rättsligt perspektiv, vilket gjordes i SOU 2014:58.

Sammanfattningsvis välkomnar Sieps förslagen i betänkandet, men förutsätter att ett parallellt arbete pågår inom Regeringskansliet med att föda in svenska ståndpunkter i pågående EU-processer som rör ANTD-området. EU har på senare tid fått en allt större roll inom folkhälsopolitiken och framtiden för den europeiska hälsounionen påverkas av de nya förutsättningarna i parlamentet och kommissionens sammansättning.² Det kommande halvåret blir därför avgörande för politikens utformning under den kommande mandatperioden 2024–2029 och medlemsstaternas inspel kan komma att utgöra viktiga utgångspunkter för agendan. Avslutningsvis önskar Sieps framhäva att utvecklingen på folkhälsoområdet gynnas av samordning och lärande av andra medlemsstater. Även på områden som inte regleras på EU-nivå kan samordning inte minst genom EU:s myndigheter och EU:s hälsoprogram fungera som viktiga plattformar.

I detta ärende har Göran von Sydow beslutat. Louise Bentsson har varit föredragande.

Göran von Sydow

Direktör

---

¹ [Europe's war against tobacco has a new target: Nicotine – POLITICO](#)

² [Från pandemihantering till hälsounion – tillbakablick och framtidsspaningar \(sieps.se\)](#)

Sieps är en statlig myndighet som tar fram forskningsbaserade analyser i europapolitiska frågor. Målgruppen är i första hand svenska beslutsfattare på olika nivåer. Arbetet sker i samarbete med svenska och internationella forskare.